

ΑΥΤΟΝΟΜΙΑ ή ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΑ

(Κείμενο που μοιράστηκε κατά την ανοιχτή μας εκδήλωση στο Παιδαγωγικό, στις 12 Ιουνίου 2009)

Το πρόταγμα της απο-ανάπτυξης βασίζεται στην εξής απλή ιδέα: είναι αδύνατο να απομυζούμε απεριόριστα έναν πλανήτη με περιορισμένους πόρους. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαίο να αλλάξουμε συνολικά την κοινωνία που ζούμε. Αυτό σημαίνει πως είμαστε υποχρεωμένοι να περιορίσουμε τους ρυθμούς με τους οποίους παράγουμε και καταναλώνουμε. Η προσπάθεια αυτή περιέχει δύο αλληλοεπηρεαζόμενες όψεις. Η πρώτη σχετίζεται με ένα πιο μακροπρόθεσμο σχέδιο ριζικού και συνολικού μετασχηματισμού της κοινωνίας: η κοινωνία μας πρέπει να αλλάξει συνολικά προσανατολισμό, να αλλάξουν οι οικονομικό-κοινωνικές σχέσεις, να εξαλειφθεί η εκμετάλλευση και η οικονομική ανισότητα, να δοθεί η δυνατότητα στους πολίτες να αποφασίζουν οι ίδιοι για τις ζωές τους, να σταματήσουν να αποτιμώνται τα πάντα με γνώμονα την οικονομική αποδοτικότητα, να μπουν όρια στη βιομηχανική παραγωγή και στην καταστροφή που αυτή προκαλεί στο περιβάλλον κ.λπ. Επιθυμούμε, δηλαδή την ανατροπή του καπιταλισμού και μια προσπάθεια για τη δημιουργία μίας αυτόνομης και δημοκρατικής κοινωνίας. Πιο συγκεκριμένα οφείλουμε να εγκαταλείψουμε την καταστροφική ιδέα που συνδέει την ευημερία της κοινωνίας με την ανάπτυξη, τη διαρκή αύξηση του Ακαθόριστου Εγχώριου Προϊόντος (δηλαδή την αδιάκοπη παραγωγή ολοένα και περισσότερων αγαθών). Ο εκμηδενισμός των ρυθμών ανάπτυξης καθώς και η συνολική απεμπλοκή μας από την ιδεολογία της ανάπτυξης που σηματοδοτεί ο όρος «απο-ανάπτυξη», αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την έξοδο από την οικολογική κρίση. Οι πολυδιαφημιζόμενες έννοιες της «πράσινης», της «βιώσιμης» κ.λπ. ανάπτυξης αδυνατούν να αντικρίσουν το οικολογικό πρόβλημα στο βάθος του αφού αποφεύγουν να αναμετρηθούν με το ριζωμά του στην κυρίαρχη καπιταλιστική λογική. Το μόνο που μπορούν να καταφέρουν είναι η επιβράδυνση του οικολογικού κραχ. Αντιθέτως, το πρόταγμα της απο-ανάπτυξης αμφισβητεί τον ίδιο τον πυρήνα της καπιταλιστικής ιδεολογίας, τη σημασία της ίδιας της οικονομίας και της οικονομικής μεγέθυνσης για τη ζωή των ανθρώπων. Η δεύτερη όψη της απο-ανάπτυξης αφορά τις αλλαγές που μπορεί να ξεκινήσει να κάνει –στο μέτρο του δυνατού– ο καθένας μας από σήμερα. Δε θεωρούμε ότι αυτή η όψη του προτάγματος της απο-ανάπτυξης είναι σημαντικότερη από την πρώτη, καθώς, αν οι δύο όψεις αποσυνδεθούν, χάνουν ουσιαστικά το νόημά τους. Απλά, υπό τις παρούσες συνθήκες πολιτικής αδιαφορίας και έλλειψης ισχυρών κοινωνικών κινήματων, έχει μεγάλη σημασία να μην κρυβόμαστε πίσω από τη λογική «ατομικές αλλαγές στον τρόπο ζωής= lifestyle πολιτική». Σε αυτό το πλαίσιο συγγραφείς όπως ο Σερζ Λατούς (στο βιβλίο του Το στοίχημα της απο-ανάπτυξης) προτείνουν 5 απλά βήματα:

1) Μείωση: οφείλουμε να περιορίσουμε τις καταναλωτικές μας ανάγκες υιοθετώντας ένα μοντέλο «εθελούσιας ολιγάρκειας». Να καταναλώνουμε λιγότερο, αλλά να ζούμε καλύτερα. Να ανακαλύψουμε δηλαδή ξανά την ποιότητα και την αξία χρήσης των προϊόντων. Να περιορίσουμε τις ανάγκες μας σε ενέργεια δηλαδή να κρίνουμε κάθε φορά αν η ενεργοβόρα δραστηριότητά μας είναι απαραίτητη. Μπορούμε για παράδειγμα να σταματήσουμε να χρησιμοποιούμε το ασανσέρ, να χρησιμοποιούμε το ποδήλατο ως μέσο μεταφοράς, να περιορίσουμε τη χρήση του αεροπλάνου και του αυτοκινήτου για μικρές αποστάσεις, τις άσκοπες μετακινήσεις ή τις ενεργοβόρες μεταφορές καταναλωτικών αγαθών από την άλλη

άκρη του πλανήτη κ.ά.

2) Επαναχρησιμοποίηση: οφείλουμε να περιορίσουμε τη χρήση υλικών μιας χρήσης. Τα υλικά συσκευασίας αποτελούν μια τεράστια πηγή παραγωγής σκουπιδιών και μια τεράστια πηγή σπατάλης. Μπορούμε να σταματήσουμε να χρησιμοποιούμε πλαστικά ποτήρια ή μπουκάλια μιας χρήσης, σακουλάκια και σακούλες μιας χρήσης, ξυραφάκια μιας χρήσης κ.λπ. Είναι επίσης αναγκαίο να εξαντλούμε τη διάρκεια ζωής των προϊόντων και να αποφεύγουμε να αγοράζουμε κάτι καινούργιο ενώ μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε το παλιό.

3) Επισκευή: χάλασε το κινητό, ο υπολογιστής, το αμάξι; Πάρε άλλο! που θα πει δημιούργησε νέα απορρίμματα (λες και δεν έχουμε ήδη αρκετά), των οποίων η διαχείριση είναι πολύ δύσκολη και η αποσύνθεση προκαλεί μεγάλη μόλυνση στο περιβάλλον. Αλλά επίσης η αγορά καινούργιων προϊόντων αντί της επισκευής των παλιών σημαίνει κατασπατάληση υλικών, ενέργειας και εργασίας. Οπότε, μην πάρεις καινούργιο, απλά επισκεύασε το παλιό. Βέβαια, υπάρχει εδώ ένα πρόβλημα: ολόκληρη η σημερινή οικονομία, η οικονομία της καταστροφής και της σπατάλης, είναι προσανατολισμένη προς άλλη κατεύθυνση. Η επισκευή είναι ακριβότερη και δυσκολότερη από την αγορά νέου προϊόντος. Έτσι λειτουργεί η καταναλωτική κοινωνία και γι' αυτό χρειάζεται να επεκταθεί κάθε προσπάθεια αληθινής αυτό-παραγωγής, δηλαδή κάθε προσπάθεια εξοικείωσης των καταναλωτών με την παραγωγή των προϊόντων ούτως ώστε να μπορούν οι ίδιοι, με ένα είδος αλληλοβοήθειας να επισκευάζουν ό,τι χρειάζεται να επισκευαστεί.

4) Ανακύκλωση: τα οφέλη της ανακύκλωσης είναι γνωστά. Παρ' όλα αυτά σε πολλές περιοχές δεν υπάρχει δίκτυο ανακύκλωσης, συνεπώς η πίεση προς του δήμους να υιοθετήσουν τέτοια προγράμματα όπως επίσης και η προτίμηση ανακυκλώσιμων προϊόντων είναι απαραίτητη. Επιπλέον, η ανακύκλωση όλων των υλικών που μπορούν να ανακυκλωθούν (όχι δηλαδή μόνο του χαρτιού και του αλουμινίου) θα έδινε μια λύση και στο πρόβλημα της διαχείρισης των σκουπιδιών.

5) Επιβράδυνση: το ζήτημα της επιβράδυνσης έχει να κάνει με την υιοθέτηση ενός εντελώς διαφορετικού τρόπου ζωής. Οι ρυθμοί ζωής, υπεύθυνοι για το άγχος και το στρες που κάνουν τη ζωή στις μεγαλουπόλεις αφόρητη, οφείλουν να χαλαρώσουν. Και μπορούν να χαλαρώσουν στο πλαίσιο μιας κοινωνίας όπου δε θα μετρώνται τα πάντα με τους όρους του χρήματος και της οικονομικής αποδοτικότητας, αλλά κεντρική θέση θα διατηρεί το πρότυπο μιας ισορροπημένης ζωής με τον ελεύθερο χρόνο βασικό συστατικό της. Η ίδια η σημασία της εργασίας σε μια τέτοια κοινωνία θα μεταστρέφονταν και θα τοποθετούνταν στην πραγματική της θέση. Η μείωση των ωρών εργασίας είναι ένα απαραίτητο βήμα για τη μετάβαση από την κοινωνία της εργασίας, όπου ο άνθρωπος μετατρέπεται σε ένα ρομπότ που εργάζεται και καταναλώνει, στην κοινωνία του ελεύθερου χρόνου, όπου ο άνθρωπος έχει τη δυνατότητα να αναπτύξει ολόπλευρα την προσωπικότητά του.

<http://autonomyorbarbarism.blogspot.com>